

CROATIAN ABSTRACTS KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

NORBERT METTE (str. 125)

Doprinosi vezi teologije s drugim znanostima, posebno s obzirom na vezu praktične teologije i humanističkih znanosti: Istraživajući razvoj odnosa (katoličke) teologije i drugih sveučilišnih znanosti u idealno-tipičnom slučaju može se razlikovati više karakterističnih etapa. U početku je teologija imala *negativan stav* prema novim znanostima (psihologija, sociologija i dr.), kasnije se počela zanimati za *njihove metode* i preuzimati ih. Teologija se za svoje ciljeve koristila humanističkim znanostima, kao *pomoćnim znanostima*, sve dok se one u jednom daljnjem koraku kao *samostalne discipline* (pastoralna psihologija, pastoralna sociologija) nisu integrirale u teologiju kao ravnopravni partneri. Danas se humanističke znanosti već smatraju *ravnopravnim partnerima*, s kojima se mora surađivati. Pitanje je, kako teologija sa svoje strane može doprinjeti tome interdisciplinarnom dijalogu.

Ključne riječi: teologija, prepoznavanje Boga, praktična teologija, humanističke znanosti, interdisciplinarnost, pastoralna psihologija, pastoralna sociologija, teorija, empirija, normativnost

MIKLÓS TOMKA (str. 138)

Kakvo je raspoloženje ljudi u Istočnoj i Srednjoj Europi? Kakve vrijednosti slijede? Ulomci istraživanja društvenih znanosti o vrijednostima: Nekadašnje socijalističke države Istočne i Srednje Europe sa sobom su donijele različite stalnosti, tradicije i društvene mehanizme u razdoblje koje je uslijedilo nakon političkog obrata 1989. godine. Te različitosti zadržavaju duhovno srastanje starog kontinenta. Ova studija uz pomoć istraživanja društvenih znanosti o vrijednostima te pripadajuće stručne literature prikazuje razna raspoloženja i zamisli o vrijednostima, kako bi ukazala: politički odnosi istočnoga područja Europe nastali u desetljećima nakon drugog svjetskog rata do danas određuju odnose stanovništva prema državi i jednih prema drugima. Od izazova prinudnog osuvremenjivanja, što nove demokracije moraju savladati, analiza izdvaja s jedne strane veliku ulogu sektora poljoprivrede, nerazvijenu industriju i slabi gospodarski učinak, s druge strane rastrojavanje nekadašnjeg društvenog uređenja i nerazvijenost civilnog društva. Nakon toga ukazuje na to, kako raniji individualizam hranjen komunističkom stranačkom politikom, povlačenjem u privatnost, do danas utječe na društveni život, dok u društvu blagostanja i viška najglavnijim dobrom smatra takve «postmaterijalne» vrijednosti, kao što je primjerice sloboda, okoliš, prava čovjeka i jednakost. Zaključno studija raspravlja o političkim mišljenjima i zamislama o vrijednostima, nostalgiji prema komunizmu, društvenom diferenciranju i gubljenju slave «radničke klase», proizašle iz osobitih razvojnih puteva.

Ključne riječi: vrijednosti, rezultati istraživanja, postsocijalističke države, ispitivanje, društvo, promjene, prioriteti

SZABÓ LÁSZLÓ TAMÁS (str. 158)

Škola u medijaliziranom svijetu: Mogućnosti i ograničenja, civilizacijska „promjena okruženja” i informalno učenje: Ovaj rad koji po vrsti nosi obilježje eseja, dijelom se temelji – selektivno – na jednoj književnoj obradi, dijelom na iskustvima jednog višegodišnjeg sveučilišnog tečaja. Tematski naglasci: medijalizirano okruženje i učenje; informacija kontra znanje; svijet medija-vrijednosti-modeli; digitalna narodna umjetnost; tip novoga čovjeka: „homo informaticus”. Predstavljanje, analiza izvora/pozadine novih metafora („društvo znanja”, „europski prostor učenja”, „europska dimenzija” obrazovanja) koje se javljaju u okruženju poučavanja i učenja. Problematizirani tematski krugovi: medijalizirano okruženje kao „agora” šireg društvenog dijaloga kontra sredstvo masovne manipulacije masovnog društva, repertoar uloge ponašanja učitelja u novom okruženju; razvoj dinamike društvene i školske komunikacije mješovitih (slika+riječ) medija, izmjena omjera slike i riječi i zaključci koji se iz istoga mogu izvesti.

Cljučne riječi: škola, učenje, okruženje, vrijednost, uloga učitelja, medij, digitalizacija, postmoderna, homo informaticus, predočavanje, prikazivanje

KINGA BAKK-MIKLÓSI & RITA FÓRIS-FERENCZI (str. 177)

Položaj dvojezičnog mađarskog manjinskog školstva u Rumunjskoj: Pedagoški i psiholingvistički pristup: Studija prikazuje obrazovno-politički položaj rumunjske dvojezične, kao i dvojezične manjinske nastave, modele dvojezičnosti koji se ostvaruju, pravne propise u svezi s reguliranjem ulaska drugog jezika (rumunjskog). Za izradu djelotvorne dvojezične pedagoške strategije neophodno je upoznavanje osobitosti socijalnog i jezičnog okruženja. Za Mađare u Rumunjskoj dvojezičnosti je dan socijalni i jezični životni prostor, ali nije jedinstven: jezično šarenilo i njegove odvojene regionalne varijante s gledišta rabljenja materinskog i usvajanja rumunjskog jezika rezultiraju diferenciranim jezičnim stanjima. Važni pomak znače dakle ona istraživanja dvojezičnosti, koja reflektirajući i na spoznaja međunarodnih istraživanja nastoje da obrazovno-političkim, sociolingvističkim, jezičnim, pedagoškim pristupom što preciznije postave dijagnozu pozadine dvojezičnog manjinskog obrazovanja. U saznanju ovog raznovrsnog socijalnog i jezičnog okruženja, studija na osnovu psiholingvističkog istraživanja iznosi one bitnije rezultate koji poredbenim proučavanjem razumijevanja govora i govorne produkcije učenika u jednojezičnoj nastavi na mađarskom i mađarsko-rumunjskoj dvojezičnoj nastavi s dominacijom mađarskog jezika mogu ponuditi stanovišta za upoznavanje učenika i za svjestan odabir pedagoških strategija.

Cljučne riječi: Rumunjska, dvojezičnost, modeli obrazovanja, pravni propisi, ulazna regulacija, psiholingvistika, razumijevanje govora, govorna produkcija, pedagoške strategije

MÁRK BÉRDI, FERENC KÖTELES, ATTILA SZABÓ & GYÖRGY BÁRDOS (str. 196)

Placebo efekt u športu: Metaanaliza: Ukratko ćemo prikazati osnove istraživanja placebo efekta, zatim ćemo izložiti rezultate metaanalize napravljene na temelju nekolicine studija koje proučavaju placebo efekt koji se može mjeriti u športskom učinku. Na osnovu četrnaest studija uključenih u metaanalizu otkrili smo srednju(0,4; 95%-tni CI 0,24–0,56) veličinu učinka. Proučili smo homogenost učinka (χ^2 (13; N = 196) = 9,35; p = 0,75), kao i mogućnosti modela tumačenja. Mjerenje učinka liječenja placebo efektom u više športskih disciplina (naprimjer bicikl,

trčanje, dizanje utega) pokazalo se signifikantnim na raznovrsne fiziološke pokazatelje ili pokazatelje učinka (mišićna snaga, puls, brzina) i na psihološke nepostojanosti (naprimjer zamijećen umor, razgovor nakon mjerenja). Iz rezultata se općenito može izvesti praktični zaključak da je znatan uticaj raznovrsnih placebo efekta na povećanje učinka športaša. Istodobno rezultati nekih mjerenja zbog metodoloških ograničenosti moraju se uzeti s rezervom. Na osnovu pregledanih studija i pitanja koja one postavljaju formulirali smo preporuke i moguće daljnje smjerove istraživanja.

Cljučne riječi: placebo efekt, metaanaliza, očekivanje, vjerovanje, šport, mehanizam fizičkog učinka, nocebo

HANS-JOACHIM MAAZ (str. 213)

Prinosi za povijest psihoterapije u NDR: Članak prikazuje kratku povijest psihoterapije u Njemačkoj Demokratskoj Republici, s osobenom pozornošću na razvoj psihodinamičnih- psihanalitičkih metoda. Borba oko psihoanalitičke metode i prakse nije bila značajna samo s gledišta terapijske koncepcije, nego i za osobni razvoj psihoterapeuta, odnosno i zato, jer je pružila mogućnost za odmak od ideološko-političkog sustava NDR. Studija pruža pregled mnogobrojnih psihoterapijskih metoda primjenjenih u NDR. Organizacijsko ustrojstvo psihoterapije koja teče u Njemačkoj Demokratskoj Republici, koje su oblikovali Društvo psihoterapijskih liječnika NDR, Društvo psihologa NDR i područna društva, kao i sustav koji se nadograđuje na dijagnostiku i terapiju neurotično-funkcionalnih smetnja, koji uključuje liječnika specijalistu psihoterapije, liječnika specijalist-psihologa i specijaliziranu psihoterapiju, dobro pokazuju razvoj psihoterapije dostojan pažnje u Njemačkoj Demokratskoj Republici. Pored toga studija prikazuje poteškoće društvenog priznanja psihoterapije sve do političkog obrata nastalog u NDR, kada se ona ustrojila u sustav smjernica – psihoterapije Savezne Republike Njemačke. Članak se pohvalno prisjeća rada istaknutih ličnosti psihoterapije u NDR.

Cljučne riječi: psihoterapija, NDR, komunizam, državni socijalizam, diktatura, povijest, retrospektiva, pomoćno zanimanje, oblici terapije, organizacije, katatimska imaginacija